

Piotr Olechowski

Instytut Strat Wojennych im. Jana Karskiego w Warszawie
ORCID: 0000-0003-4108-2682

Przegląd współczesnych ukraińskich rozpraw naukowych, dotyczących najnowszych relacji polsko-ukraińskich

Słowa kluczowe

Polacy na Ukrainie, stosunki polsko-ukraińskie, pamięć historyczna, polityka historyczna, organizacje społeczne

Streszczenie

Tekst dotyczy analizy treści dwóch rozpraw naukowych, obronionych w ostatnich latach na ukraińskich uczelniach wyższych, odnoszących się do współczesnych relacji polsko-ukraińskich, a także działalności polskich organizacji społecznych na Ukrainie. Analizie poddano dysertacje obronione na Kijowskim Narodowym Uniwersytecie im. Tarasa Szewczenki oraz Ukraińskim Katolickim Uniwersytecie we Lwowie. Dotyczą one odpowiednio działalności polskich organizacji społecznych na Ukrainie w latach 1991–2014 oraz historycznego pojednania polsko-ukraińskiego w okresie 1989–2013. Publikacja tego rodzaju zestawienia, wraz z podaniem źródła dostępu do całości maszynopisów analizowanych prac, ma na celu umożliwienie polskim naukowcom zapoznania się z najnowszymi ustaleniami badaczy ukraińskich. Ma to szczególne znaczenie w obliczu dzisiejszej sytuacji geopolitycznej, w której korzystanie z tamtejszych archiwów czy bibliotek jest wielce problematyczne, by nie powiedzieć, niemożliwe.

Uwagi wstępne

Mimo trwającej od ponad 10 lat rosyjskiej agresji na Ukrainę (od ponad dwóch lat na pełną skalę), ukraińscy historycy młodego pokolenia w dalszym ciągu, w miarę możliwości, prowadzą aktywną działalność naukową. Z oczywistych względów w ostatnim czasie jest ona mocno utrudniona, jednakże na tamtejszych uczelniach wyższych oraz w instytutach badawczych nadal odbywają się systematycznie obrony rozpraw naukowych. Tematyka wielu spośród nich dotyczy historii Polski, a także szeroko pojętych stosunków polsko-ukraińskich na przestrzeni wieków bądź roli Polaków na terenie współczesnej Ukrainy.

Z wielu jednak względów (przede wszystkim – finansowych), wyniki uzyskane w trakcie prowadzonych badań nad powyższą tematyką nie są najczęściej publikowane w formie monografii lub nawet częściowo jako artykuły naukowe. Dlatego też istotne znaczenie mają maszynopisy dysertacji, dostępne w całości w zasobach internetowych, mogące służyć jako istotna wskazówka (nie tylko bibliograficzna) również dla polskich historyków. Stąd właśnie systematyczne analizy treści tego rodzaju opracowań, publikowane od dłuższego czasu na łamach „Kwartalnika Kresowego”. Tym razem uwadze Czytelników polecam dwie dysertacje, dotyczące historii najnowszej. Pierwsza z nich odnosi się do podejmowanych w latach 1989–2013 prób porozumienia obu narodów na różnych szczeblach, druga natomiast poświęcona została działalności polskich organizacji społecznych na obszarze całej Ukrainy w latach 1991–2014.

Oczywistym jest przy tym, że aktywność naukowa ukraińskich badaczy jest znacznie mniejsza, w porównaniu do sytuacji sprzed lutego 2022 roku, dlatego też liczba bronionych rozpraw doktorskich systematycznie spada, co powoduje trudności w odnalezieniu odpowiedniej ich liczby w zasobach internetowych. Stąd też poniższa analiza dotyczy jedynie dwóch dysertacji, obronionych w ostatnim czasie. Pozostaje jednak mieć nadzieję, że sytuacja ta ulegnie zmianie, możliwie jak najszybciej.

Polsko-ukraińskie pojednanie historyczne w latach 1989–2013

Pod koniec grudnia 2023 roku na Wydziale Humanistycznym Ukraińskiego Katolickiego Uniwersytetu we Lwowie odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej *Historyczne pojednanie polsko-ukraińskie w latach 1989–2013*, autorstwa Tetiany Banach¹. Powstała pod kie-

¹ Т. Банах, *Польсько-Українське історичне примирення (1989–2013)*, Кваліфі-

runkiem naukowym Jarosława Hrycaka dysertacja liczy 216 stron, zaś jej strukturę tworzą cztery rozdziały. Maszynopis zawiera ponadto wstęp, wykaz skrótów, wnioski, bibliografię oraz dwa dodatki, w których podano informacje na temat aktywności naukowej Autorki.

Pierwsza część rozprawy poświęcona została kwestiom dotychczasowej historiografii po obu stronach granicy, bazie źródłowej oraz przyjętej metodologii badawczej. T. Banach szczegółowo przedstawiła powyższe aspekty, z uwzględnieniem kilkunastu wywiadów, jakie przeprowadziła z osobami zaangażowanymi w dialog polsko-ukraiński po obu stronach granicy². Nie zabrakło także odwołania do socjologicznych teorii pojednania dwóch narodów oraz przytoczenia, w charakterze przykładu, wcześniejszych prób dialogu polsko-niemieckiego, w kontekście roli Kościoła rzymskokatolickiego w tym procesie.

Rozdział drugi analizowanej dysertacji w całości dotyczy toczonoego przez kilkanaście lat sporu wokół odbudowy i ostatecznego kształtu Cmentarza Obrońców Lwowa. Narracja rozpoczyna się od krótkiego rysu historycznego nekropolii, przechodząc do kwestii jej odbudowy na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku. T. Banach przeanalizowała również nieudane próby otwarcia odnowionego cmentarza, który jednak w znacznym stopniu odbiegał wyglądem od swego przedwojennego pierwowzoru. Bardzo dokładnie Autorka prześledziła też niezwykle gorącą w tym czasie dyskusję, dotyczącą ostatecznego kształtu napisów oraz obecności w nekropolii jej poszczególnych odtworzonych elementów, oczekujących na ustawienie we właściwym miejscu. Wiele uwagi Autorka poświęciła również zainicjowanej przez hierarchów katolickich obu obrządków ze Lwowa (Mariana Jaworskiego i Lubomyra Huzara) akcji pojednawczej, polegającej na wspólnej modlitwie żałobnej 1 listopada każdego roku. Rozdział wieńczy dogłębna analiza okoliczności otwarcia odbudowanego (częściowo) cmentarza w czerwcu 2005 roku. Co istotne, T. Banach nie ograniczyła się w tym zakresie do suchego opisu przebiegu uroczystości z udziałem prezydentów obu krajów, lecz przedstawiła toczone niemal do ostatniego momentu spory, dotyczące końcowego kształtu nekropolii³.

каційна наукова праця на правах рукопису, Львів 2023, сс. 216, https://chtyvo.org.ua/authors/Banakh_Tetiana/Polsko-ukrainske_istorychne_prymyrennia_1989-2013/ [dostęp: 29.04.2024].

² Ibidem, s. 27–30.

³ Ibidem, s. 79–84.

Trzeci rozdział pracy dotyczy prób porozumienia obu narodów w kwestii ludobójstwa na Wołyniu w 1943 roku (Autorka określa je jako „masowe morderstwa”, co i tak jest dość rzadko spotykane we współczesnym ukraińskim dyskursie naukowym. Najczęściej pojawia się tam bowiem określenie „wydarzenia na Wołyniu”, ewentualnie „tragedia wołyńska”). Narracja T. Banach sprowadza się do analizy prób dialogu podejmowanych zarówno przez profesjonalnych historyków, jak i dziennikarzy oraz inne osoby. Nie brakuje też analizy roli Kościołów katolickich obu obrządków (łacińskiego i unickiego), a także opisu wspólnych obchodów 60. rocznicy „krwawej niedzieli” w 2003 roku⁴.

W rozdziale czwartym Autorka kontynuuje narrację związaną z całkowicie odmienną interpretacją ludobójstwa na Wołyniu przez przedstawicieli dwóch narodów w kolejnej dekadzie. Zauważa przy tym rolę i znaczenie zmiany władzy państwowej w Polsce oraz na Ukrainie w analizowanym okresie. T. Banach podkreśla też, że właśnie w tym czasie (konkretnie w 2008 roku we Lwowie) odbyło się ostatnie spotkanie działającej od lat dziewięćdziesiątych wspólnej grupy historyków z obu krajów, organizującej cykliczne seminaria z cyklu „Polska – Ukraina: trudne pytania”. Wygłoszone wówczas referaty nie zostały ostatecznie opublikowane, zaś sama idea tego typu spotkań – mimo wielu prób podejmowanych przez rozmaite środowiska – nie była już kontynuowana w następnych latach, których dotyczy zakres chronologiczny dysertacji⁵. Rozdział kończy analiza obchodów 70. rocznicy „krwawej niedzieli” z 1943 roku oraz pojawiających się wówczas z obu stron przestrzeni publicznej głosów o różnej wymowie.

We wnioskach końcowych T. Banach zauważa, iż polsko-ukraińskie pojednanie historyczne było możliwe na skutek politycznego zbliżenia obu narodów i krajów, zrzucających komunistyczne jarzmo. Jej zdaniem, istotną rolę w tym procesie odegrał również Kościół katolicki obu obrządków (choć Autorka zapomniała dodać, że na Ukrainie zdecydowanym dominującym wyznaniem jest prawosławie – grekokatolicy przeważają jedynie w zachodniej części kraju, na terenie obwodów lwowskiego, tarnopolskiego oraz iwanofrankiowskiego). T. Banach podkreśla także wpływ Rosji, obecny przede wszystkim w mediach elektronicznych, który wykorzystywany był

⁴ Ibidem, s. 122–133.

⁵ Ibidem, s. 137–139.

wielokrotnie jako „hamulec” na drodze do osiągnięcia pełnego pojednania Polaków z Ukraińcami.

Zakończenie sporu o ostateczny wygląd Cmentarza Obrońców Lwowa (choć Autorka konsekwentnie unika tej nazwy, stosując określenie „Cmentarz Orląt”⁶) T. Banach uznała za najlepszy przykład pokojowego zamknięcia wieloletniego konfliktu dwóch nardów. Celnie zauważyła jednak, że nie udało się tego powtórzyć w kwestii upamiętnienia ofiar ludobójstwa (wg Autorki – „masowych mordów”). Na pytanie, z czego to wynikało, T. Banach udzieliła wielowątkowej odpowiedzi. We Lwowie spór dotyczył miejsca spoczynku osób zmarłych w czasie działań wojennych, zaś na Wołyniu wymordowano ludność cywilną. Ponadto w dyskusji dot. wyglądu lwowskiego cmentarza nie brali udziału uczestnicy wojny z listopada 1918 roku (już wówczas nie żyli), w przeciwieństwie do osób ocalałych z rzezi wołyńskiej. Po trzecie natomiast, kwestia nekropolii – zdaniem Autorki – miała nieustannie pojawiać się w publicznych dyskusjach od razu po upadku komunizmu, zaś w przypadku Wołynia 1943 roku, konflikt pamięci narastał w systematyczny sposób w kolejnych latach, ze szczególnym uwzględnieniem pierwszej dekady XXI stulecia⁷.

Wśród wykorzystanej bazy źródłowej zdecydowanie przeważają zasoby internetowe, co jest w pełni zrozumiałe, biorąc pod uwagę brzmienie tematu rozprawy oraz jej ramy chronologiczne. Co jednak istotne, Autorka nie ograniczyła się wyłącznie do tego rodzaju nośników informacji, lecz wykorzystwała także wspomniane już własne wywiady, jak również szereg publikacji wydanych drukiem. Tego rodzaju zestawienie może więc być przydatne również dla polskich badaczy, zajmujących się analogiczną tematyką, gdyż zawiera wiele interesujących materiałów, do których często trudno dotrzeć.

Lekturę dysertacji autorstwa Tetiany Banach można zatem polecić wszystkim polskim badaczom (nie tylko historykom, ale także politologom, socjologom oraz przedstawicielom innych dyscyplin naukowych), zajmującym się kwestiami pamięci narodowej czy też współczesnymi konfliktami między sąsiednimi państwami na tym

⁶ Dodajmy, że współcześnie ukraiński zarządca terenu Muzeum – Cmentarz Łyczakowski stosuje określenie „Polskie pochówki wojskowe 1918–1919”, co nie oddaje pełnej prawdy, gdyż spoczywają tam również osoby biorące udział w wojnie z bolszewikami w 1920 r., jak również zmarli w późniejszych latach.

⁷ Т. Банах, *op. cit.*, s. 165–166.

polu. Autorka przedstawiła bowiem (na konkretnych przykładach) ponad 20 lat tego rodzaju dyskusji toczonych przez przedstawicieli obu narodów. Co szczególnie istotne, wśród wykorzystanych źródeł (wszystkich rodzajów) nie ma zdecydowanej dominacji materiałów jednej proveniencji, zarówno polskie, jak i ukraińskie teksty zostały wykorzystane w sposób proporcjonalny.

Działalność polskich organizacji społeczno-kulturalnych na Ukrainie w latach 1991–2014

W 2022 roku na Kijowskim Narodowym Uniwersytecie im. Tarasa Szewczenki odbyła się publiczna obrona dysertacji doktorskiej autorstwa Wiktorii Ilkowycz, poświęconej działalności polskich towarzystw społeczno-kulturalnych na Ukrainie w pierwszych 13 latach jej niepodległości⁸. Licząca 275 stron rozprawa powstała pod kierunkiem Anatolija Słusarenki. Praca dzieli się na cztery rozdziały, uzupełnione o wstęp, wykaz skrótów, wnioski, bibliografię, a także aneks, zawierający trzy dodatki.

Pierwszy rozdział, zgodnie z przyjętą na Ukrainie zasadą opracowywania rozpraw doktorskich, poświęcony został kwestiom metodologicznym, historiograficznym oraz analizie wykorzystanej bazy źródłowej. Ze względu na przyjęte przez Autorkę ramy chronologiczne dysertacji, naturalną kolejną rzeczą jest zdecydowana przewaga materiałów prasowych oraz internetowych wśród zapisów bibliograficznych. Nie oznacza to jednak, że W. Ilkowycz zupełnie pominęła źródła archiwalne, gdyż sięgnęła do kilku oficjalnych dokumentów z początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, zdeponowanych w Centralnym Państwowym Archiwum Wyższych Organów Władzy i Kierownictwa Ukrainy w Kijowie. Łącznie natomiast Autorka wykorzystwała niemal 400 różnego rodzaju publikacji (w tym także niepublikowanych rozpraw doktorskich), co należy uznać za wynik wielce satysfakcjonujący⁹.

Druga część rozprawy dotyczy organizacyjnych zasad funkcjonowania polskich organizacji społeczno-kulturalnych na Ukrainie.

⁸ В. Ількович, *Діяльність польських громадських культурних організацій в Україні у 1991–2014 рр.*, Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису, Київ 2022, сс. 275, https://chtyvo.org.ua/authors/Ilkovich_Viktoriiia/Diialnist_polskykh_hromadskykh_kulturnykh_orhanizatsii_v_Ukraini_u_19912014_rr/ [dostęp: 29.04.2024].

⁹ Ibidem, s. 226–262.

Można więc zapoznać się zarówno z aktami normatywno-prawnymi, regulującymi te kwestie, jak również sytuacją mniejszości polskiej jeszcze pod koniec istnienia Związku Radzieckiego. Autorka wnikliwie prześledziła toczone od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku rozmowy na szczeblach rządowych Polski i Ukrainy, mające doprowadzić nie tylko do ustanowienia zasad dobrego sąsiedztwa, ale także regulacji sytuacji obu mniejszości w tych krajach. W dalszych partiach rozdziału można zapoznać się ze statystyką ludności polskiej w poszczególnych obwodach/miastach Ukrainy oraz licznymi próbami utworzenia oficjalnych towarzystw, skupiających tamtejszych Polaków. Autorka stosuje jednak wobec nich określenie Polonia, które nie jest do końca adekwatne, jeśli wziąć pod uwagę historię pojawienia się przodków tych osób na obszarze dzisiejszej Ukrainy. Ludzi ci *de facto* nigdy nie opuścili własnego miejsca zamieszkania, lecz znaleźli się poza ojczyzną, na skutek zmian granic państwowych. Są zatem Polakami, a nie Polonią, gdyż ten termin używany jest raczej w stosunku do potomków polskich emigrantów, dobrowolnie wyjeżdżających do innych krajów, głównie w celach zarobkowych. Narracja w rozdziale, w powyższych aspektach, dotyczy głównie lat dziewięćdziesiątych, choć zgodnie z brzmieniem tematu pracy, powinna dochodzić do 2014 roku.

Nieco więcej informacji z początków XXI stulecia odnajdziemy natomiast w trzecim rozdziale dysertacji. Już na początku Autorka skonstatowała znaczny spadek oficjalnej liczby ludności polskiej na Ukrainie w ciągu zaledwie 12 lat (od 219 tysięcy w 1989 roku do 144 tys. w 2001 roku). Jako jedną z zasadniczych przyczyn tego stanu W. Ilkowycz wskazała emigrację zarobkową do Polski, spowodowaną przede wszystkim kryzysem gospodarczym w młodym państwie ukraińskim, w połowie lat dziewięćdziesiątych XX wieku¹⁰.

W kolejnych partiach rozdziału można szczegółowo zapoznać się z działalnością poszczególnych towarzystw w zakresie organizacji lekcji języka polskiego (najczęściej w formie społecznych szkół sobotnio-niedzielnych). Nie brakuje również informacji o innych inicjatywach podejmowanych przez konkretne stowarzyszenia. Jednakże, z uwagi na fakt, że dysertacja dotyczy całego terytorium Ukrainy, niektóre dane przytoczone zostały w sposób nieco wybiórczy, a co za tym idzie, niepełny¹¹. Podobnie rzecz wygląda w drugim pod-

¹⁰ Ibidem, s. 131.

¹¹ Ibidem, s. 138–150.

rozdziale, dotyczącym działalności wydawniczej poszczególnych tytułów prasowych. Najwięcej uwagi (co zrozumiale) poświęcono w tym zakresie gazetom ukazującym się w sposób regularny (m.in. „Gazeta Lwowska”, „Kurier Galicyjski” czy „Dziennik Kijowski”), natomiast innym tytułom zaledwie kilka zdań¹². Interesujący wniosek W. Ilkowycz przedstawiła w podsumowaniu rozdziału, gdzie podała informację, iż dzięki powyższej aktywności ukraińskich Polaków, w 2014 roku w ponad 60 państwowych szkołach język polski był nauczany jako obcy (ponadto funkcjonowało ponad 200 szkół sobotnio-niedzielnich przy parafiach rzymskokatolickich lub polskich organizacjach społecznych). Niemniej, Autorka popełniła błąd, podając jakoby w 1991 roku na terenie Ukrainy funkcjonowała jedynie jedna szkoła z polskim językiem wykładowym. W rzeczywistości istniały wówczas dwie tego rodzaju placówki (obie we Lwowie – szkoły nr 10 i nr 24).

W czwartym rozdziale Autorka skupiła się na analizie działalności polskich towarzystw na Ukrainie w zakresie ich rozwoju oraz promocji polskiej kultury. Zdaniem W. Ilkowycz tego rodzaju aktywność od 1991 roku miała na celu przede wszystkim konsolidację polskich środowisk, zamieszkujących poszczególne miasta i regiony państwa ukraińskiego. Dzięki temu bowiem wiele osób odkrywało w sobie polskie pochodzenie, a następnie przystępowało do danego towarzystwa w charakterze nowych członków. Według Autorki, powyższe inicjatywy nie miały charakteru symbolicznego, lecz rzeczywiście stanowiły atrakcyjną formę promocji polskiej kultury wśród społeczności ukraińskiej. Jako dowód systematycznego rozwoju tego typu inicjatyw, Autorka przytoczyła liczby – w 1991 roku odbył się zaledwie jeden festiwal kultury polskiej na Ukrainie, podczas gdy pięć lat później zorganizowano ich już pięć, zaś po 2010 roku corocznie było to od ośmiu do dziesięciu takich przedsięwzięć. W skali całego państwa ukraińskiego najczęściej festiwale kultury polskiego odbywały się we Lwowie, Łucku i Kijowie, najrzadziej natomiast na Krymie¹³. Może to nieco dziwić, jeśli wziąć pod uwagę fakt, że najliczniej Polacy zamieszkują przecież na terenie obwodów chmielnickiego, winnickiego i żytomierskiego.

Rozdział zawiera także bardzo istotne informacje na temat aktywności obywateli Ukrainy narodowości polskiej na terenie Doniecka,

¹² Ibidem, s. 151–170.

¹³ Ibidem, s. 214–215.

Charkowa, Mariupola czy Berdiańska¹⁴. Biorąc przecież pod uwagę losy tych obszarów po 2014 roku (a zwłaszcza po zmasowanej rosyjskiej agresji w lutym 2022 roku), przedstawione dane stanowią unikatowy zasób informacji, być może niemożliwy już do odtworzenia w dzisiejszych czasach.

We wnioskach końcowych Autorka konstatuje (niejako poza tematem dysertacji) fakt, iż w XXI stuleciu ukraińscy historycy zdolali odrzucić pewne stereotypy, dotyczące postrzegania mniejszości narodowych. Stąd też w tamtejszej historiografii pojawiło się wiele opracowań naukowych, dotyczących właśnie obywateli Ukrainy innej narodowości. W. Ilkowycz słusznie zauważyła też, że w odniesieniu do tematyki jej dysertacji, zdecydowana większość materiałów źródłowych znajduje się obecnie w zasobach internetowych¹⁵. Tym bardziej więc warto zaprezentować je polskiemu badaczom, gdyż mogą one posłużyć ich własnej działalności zawodowej.

W kontekście założeń badawczych tematyki dysertacji, W. Ilkowycz skonstatowała, że działalność polskich towarzystw społecznych na Ukrainie pozytywnie wpływa nie tylko na konsolidację tamtejszych Polaków, ale stanowi też istotny czynnik promocji polskiej kultury wśród innych obywateli Ukrainy. Większość podejmowanych w przestrzeni publicznej inicjatyw ma bowiem na celu przede wszystkim prezentację osiągnięć polskiej nauki i kultury, a także stanowi zachętę do nauki języka polskiego czy poznania kart wspólnej historii¹⁶. Nieco zabrakło w tym kontekście informacji o ogromnej popularności prywatnych szkół/institucji, organizujących kursy języka polskiego dla osób przygotowujących się do wyjazdów zarobkowych. Skala tego rodzaju przedsięwzięć, nawet w 2014 roku była bowiem olbrzymia.

Na końcu dysertacji W. Ilkowycz umieściła aneks, zawierający trzy załączniki. Pierwszy z nich stanowi wykaz dotychczasowych osiągnięć naukowych samej Autorki, drugi natomiast jest spisem wszystkich polskich organizacji społecznych, działających na terenie Ukrainy do 2014 roku. Jest on jednak wielce niepełny – wynika z niego choćby to, że we Lwowie w 2014 roku miałyby działać jedynie dwie organizacje skupiające tamtejszych Polaków, podczas gdy faktycznie było ich o wiele więcej. Podobne nieścisłości można również

¹⁴ Ibidem, s. 192–194.

¹⁵ Ibidem, s. 218–219.

¹⁶ Ibidem, s. 225.

odnaleźć w drugim załączniku, zawierającym zestawienie polskojęzycznych tytułów prasowych, ukazujących się na Ukrainie. Spis zawiera błędy zarówno w zakresie dat, jak i nazw wydawców odpowiadających za przygotowanie konkretnych gazet do druku.

Analiza badawcza dokonana przez Wiktorię Ilkowycz pozwala w nieco szerszym kontekście spojrzeć na działalność polskich towarzystw kulturalnych na obszarze Ukrainy w pierwszych kilkunastu latach niepodległości tego państwa. Mimo powyższych uwag, rozprawa może zostać uznana za godną polecenia także rodzimym badaczom, podejmującym w swych dociekaniach kwestie związane ze współczesną mniejszością polską w tym kraju. Ma to szczególne znaczenie w kontekście bogatej bazy bibliograficznej, a także podania informacji o aktywności polskich towarzystw, funkcjonujących do 2014 roku na obszarach obecnie zupełnie zrujnowanych (jak choćby Mariupol).

Piotr Olechowski

Bibliografia

Niepublikowane maszynopisy rozpraw naukowych

Банах Тетяна, *Польсько-Українське історичне примирення (1989–2013)*, Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису, Львів 2023, сс. 216, https://chtyvo.org.ua/authors/Banakh_Tetiana/Polsko-ukrainske_istorychne_prymyrennia_1989-2013/ [dostęp: 29.04.2024].

Ількович Вікторія, *Діяльність польських громадських культурних організацій в Україні у 1991–2014 рр.*, Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису, Київ 2022, сс. 275, https://chtyvo.org.ua/authors/Ilkovych_Viktoriiia/Diialnist_polskykh_hromad-skykh_kulturnykh_orhanizatsii_v_Ukraini_u_19912014_rr/ [dostęp: 29.04.2024].

A Review of Recent Ukrainian Academic Dissertations on Contemporary Polish-Ukrainian Relations

Keywords

Poles in Ukraine, Polish-Ukrainian relations, historical memory, historical policy, social organisations

Abstract

The text analyses the content of two dissertations defended in recent years at Ukrainian universities, concerning contemporary Polish-Ukrainian relations, as well as the activities of Polish social organisations in Ukraine. The analysis covered dissertations defended at the Taras Shevchenko National University of Kyiv and Ukrainian Catholic University in Lviv. They deal, respectively, with the activities of Polish social organisations in Ukraine between 1991 and 2014 and the historical Polish-Ukrainian reconciliation in the period 1989–2013. The publication of such a compilation, along with providing source access to the entire typescripts of the works analysed, is intended to enable Polish scholars to familiarise themselves with the latest findings of Ukrainian researchers. This is particularly relevant in view of today's geopolitical situation, in which the use of the local archives or libraries is highly problematic, not to say impossible.

Eine Übersicht zeitgenössischer ukrainischer wissenschaftlicher Abhandlungen über die jüngsten polnisch-ukrainischen Beziehungen

Schlüsselwörter

Polen in der Ukraine, polnisch-ukrainische Beziehungen, historisches Gedächtnis, historische Politik, gesellschaftliche Organisationen

Zusammenfassung

Der Text betrifft eine inhaltliche Analyse von zwei wissenschaftlichen Abhandlungen, die in den letzten Jahren an ukrainischen Universitäten verteidigt wurden und sich auf die zeitgenössischen polnisch-ukrainischen Beziehungen sowie auf die Tätigkeit polnischer sozialer Organisationen in der Ukraine beziehen. Die Analyse umfasste Dissertationen, die an der Nationalen Taras-Schewtschenko-Universität Kiew und der Ukrainischen Katholischen Universität in Lwow verteidigt wurden. Sie betreffen die Tätigkeit polnischer gesellschaftlicher Organisationen in der Ukraine in den Jahren 1991–2014 bzw. die historische polnisch-ukrainische Aussöhnung im Zeitraum 1989–2013. Die Veröffentlichung einer solchen Aufstellung sowie die Bereitstellung des Zugangs zu den gesamten Manuskripten der analysierten Werke soll es den polnischen Wissenschaftlern ermöglichen, sich mit den neuesten Feststellungen der ukrainischen Forscher vertraut zu machen. Dies ist besonders wichtig angesichts der heutigen geopolitischen Situation, in der die Nutzung der lokalen Archive oder Bibliotheken höchst problematisch, um nicht zu sagen, unmöglich ist.

Обзор современных украинских научных трудов по польско-украинским отношениям в современности

Ключевые слова

Поляки на Украине, польско-украинские отношения, историческая память, историческая политика, общественные организации

Резюме

Настоящая статья посвящена анализу содержания двух диссертаций, защищенных в последние годы в украинских вузах, которые были посвящены польско-украинским отношениям в современности, а также деятельности польских общественных организаций на Украине. В тексте анализируются диссертации, защищенные в Киевском национальном университете имени Тараса Шевченко и Украинском католическом университете во Львове. Они посвящены, соответственно, деятельности польских общественных организаций в Украине в период с 1991 по 2014 г. и польско-украинскому историческому примирению в период 1989–2013 гг. Публикация подобного сборника с указанием места хранения полных машинописных версий анализируемых работ призвана дать польским ученым возможность ознакомления с результатами последних изысканий украинских ученых. Это имеет особо важное значение в свете современной геополитической ситуации, в которой использование местных архивов или библиотек бывает весьма проблематично, если не сказать – невозможно.